

3. Акмеологія з основами психології кар'єри: Навч.-метод. посібн. / О.М. Гавалешко (уклад.). – Чернівці: Рута, 2004. – 84 с.

4. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія / О.М. Кокун – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2012. – 200 с.

5. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учебн. пособие. – 3–е изд., перераб. и доп. / Э.Ф.Зеер – М.: Академический Проект, Фонд «Мир», 2005. – 336 с.

6. Психология труда: Учеб. для вузов / Под ред. А.В. Карпова. – М. Владос-пересс, 2005. – 352 с.

7. Рибалка В.В. Психологія праці особистості: Навч.-метод. посіб. / В.В. Рибалка – К.-Кременчук: ПП Щербатих, 2006. – 76 с.

Кравченко В.Ю.

*кандидат психологічних наук, доцент,
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

МІСЦЕ ДОВІРИ В АКсіОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРИ ОСОБИСТОСТІ

Довіра – це здатність людини апріорі наділяти явища і об'єкти оточуючого світу, а також інших людей, їх майбутні дії і власні дії властивостями безпеки (надійності) і ситуативної корисності (значущості) [3, с. 85]. Довіра до себе – це рефлексивний, суб'єктивний феномен особистості, що дозволяє людині зайняти певну ціннісну позицію у ставленні до самої себе, до світу, і виходячи з цієї позиції, будувати власну життєву стратегію [3, с. 139].

Психологічне становлення довіри до себе і до світу проходить через формування зрілості особистості (особистісну та соціальну). Під зрілістю ми розуміємо розвинену здатність особистості до продуктивного застосування своїх особистісних можливостей, вміння витратити пропорційні зусилля на значущі і незначущі справи, володіти здатністю до саморегуляції, яку можна назвати життєвим самоопануванням, здатність своєю волею визначати і спрямовувати хід подій, формуючи ситуації життя, задаючи стиль спілкування, впливаючи на навколишніх людей.

Однією з найважливіших характеристик індивіда, що відрізняє соціально зрілу особистість від соціально незрілої, є

відповідальність. Соціальна зрілість і її основна складова – відповідальність – пов'язана із свободою у прийнятті рішень та автономністю особистості. В цілому локус контролю являється важливою інтегральною характеристикою особистості, показником взаємозв'язку ставлення до себе і відношення до оточуючого світу, що розкриває рівень сформованої довіри особи.

Аксіологічний простір особистості визначається ієрархією цінностей, мотивів, цілей та іншими ціннісно-мотиваційними утвореннями. Відчуття повноти життя виникає, коли людина реалізовує свої ідеали. Треба зауважити, що ідеал не з'являється сам по собі. Він формується у процесі соціалізації, при цьому потрібно щоб людина оцінила власне життя у всій його повноті, а також щоб вона була «відкритою» для світу, розгортала свій «простір взаємодії», а значить довіряла світу. Різні ідеали наділяють людину не однаковими життєвими силами. Найсильнішими вважаються ідеали релігійної віри. Коли на вершині розміщуються духовні ідеали, формуються особливо міцні зв'язки, що об'єднують всю ієрархію цінностей особистості. Духовні ідеали наділяють людину такими цінностями, які полегшують взаємодію зі світом. Таким чином, формується смисл буття, звідси – форми розуміння і прийняття соціального оточення. Релігійна віра може сформувати у людини цілеспрямованість, силу, що дозволяє подолати всі життєві труднощі. Тоді на новому рівні самосвідомості людина досягає інтеграції, що спонукає її реалізувати процес трансценденції (розповсюдження) себе за межами власного буття. Звідси, саморозвиток, самоактуалізація і самотрансценденція є основою побудови психології особистісної зрілості, що виступає необхідним чинником духовності. Досягнення особистісної зрілості виявляється у навчінні довіряти власним судженням та діяти відповідно до них, наявності власної, незалежної від оточення системи цінностей, опосередкованих крізь призму злиття з Абсолютом [5, с. 134].

Духовний розвиток сприяє більш повному відображенню Буття у контексті власної долі, більш повному і всебічному прояву індивідуальності людини, в якій реалізує себе як унікальну самотню сутність, здатну до пізнавально-перетворювальної діяльності [2, с. 55].

З праксеологічного погляду віра виступає як каталізатор активності свідомості суб'єкта, формуючи проекцію у майбутнє. Віра являє собою відображення особистого через сформовані ідеали під кутом зору бажаного майбутнього. Таким чином, віра забезпечує

підтримку цільової установки внутрішнього напруження, особливо коли потрібне максимальне концентрування духовних і фізичних сил. Вона виступає генератором енергії, підтримує внутрішню міць, що необхідно для подальшої діяльності. У складних формах активності людина діє не заради досягнення самого по собі предмета потреби, а заради цілісного нового життя, в яке буде включено цей предмет. І в цей образ людина повинна повірити, прийняти його як такий, що уже існує, впливає, супроводжує сьогоднішнє життя. Просування вимагає прийняття того, чого нема, як того, що є. Це внутрішнє прийняття – особлива продукція, робота віри. І якщо смисл діяльності породжується відношенням мотиву до цілі, то смисл життя породжується живим образом майбутнього, яке освітлює і животворить теперішнє. Якщо нерелігійна віра, нерелігійні предмети, образи віри найчастіше співвіднесені, обмежені будівництвом, смислозабезпеченням поточних діяльностей, то віра релігійна за своєю суттю завжди з'ясовує зв'язок з кінцевими, граничними питаннями життя і смерті, створюючи, утримуючи духовну сферу як завершення, досконалість. Отже, віра – безсумнівний психологічний факт, передумова здійснення, необхідна підтримка, умова будь-якої складно організованої людської активності; вона виявляє себе як особистісне і безпосереднє вбачання, відчуття образу, а не його розумове виведення як деякого силогізму зовнішньої необхідності. Екзистенційні виміри віри, таким чином, можуть бути визначені як виміри особливого самовідчуття й переживання особою власного існування. Завдяки цим станам справджується здатність індивіда до духовної діяльності, до створення цінностей і смислу його буття [4, с. 134]. Предмет віри завжди наповнений ціннісним значенням для суб'єкта, пов'язаний з його інтересами, надіями, потребами, що й визначають його життєві орієнтири та пріоритети. У цьому випадку віра набуває властивості надцінності, яка і буде впливати на формування ціннісно-сміслової структури свідомості. Таким чином, розкривається ціннісно-смісловий підхід до вивчення віри, розроблений О.М. Двойніним, суть якого полягає у тому, що віра є внутрішнім компонентом у системі «людина – світ»; віра вивчається як феномен ноетичного (сміслового) рівня буття людини; віра для людини виступає у формі цінності і поведінкові прояви віри слід розглядати крізь призму ціннісно-сміслових координат [1].

Отже, довіра займає важливе місце в аксіологічному просторі особистості, що дуже взаємопов'язана з вірою особистості.

Список використаних джерел:

1. Двойнин А.М. Феномен веры в предметном поле психологии: методологические проблемы / А.М. Двойнин, Г.И. Данилова // Вестник ПСТГУ IV: Педагогика. Психология, 2013. – Вып. 2 (29). – С. 121–130.
2. Міщиха Л.П. творчий потенціал особистості у період пізньої дорослості: монографія / Л.П. Міщиха. – Івано-Франківськ: місто НВ, 2014. – 400 с.
3. Скрипкина Т.П. Психология доверия: [учеб. пособие для высш. пед. учеб. заведений] / Т.П. Скрипкина. – М.: Издательский дом «Академия», 2000. – 264 с.
4. Шеремета В.Ю. Психолінгвістичний аналіз понять «віра» і «довіра» / В.Ю. Шеремета // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: Науково-теоретичний збірник. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – С. 130-134.
5. Шеремета В.Ю. Психологічні особливості феномену «віри» у контексті духовного самоздійснення особистості / В.Ю. Шеремета // Актуальні проблеми психології. Т. 1.: Соціальна психологія. Організаційна психологія. Економічна психологія: Зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С.Д., Карамушки Л.М. – К.: Міленіум, 2006. – Част. 18. – С. 132-135.

Шевченко О.М.

*кандидат психологічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОНФЛІКТНОСТІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Конфлікти є частиною життя. У даній роботі ми розглядаємо особливості прояву конфліктної сутності у підлітковому віці.

Незалежно від того, наскільки ми хочемо захистити дітей від конфліктів, вони обов'язково зіткнуться з ними у реальності. Конфлікт може виникнути у родині із братами, сестрами та батьками, із друзями та суспільством у цілому. Але є те, що треба неодмінно пояснити дитині – конфлікт не завжди дає негативний досвід. Пам'ятайте: конфлікт може сприяти змінам, позитивним змінам.